

становищем є отримання неправомірної вигоди, яке може бути здійснене різними способами, включаючи підробку документів, корупцію та інші. У зв'язку з цим, для ефективної боротьби зі зловживанням владою або службовим становищем необхідно вдосконалювати законодавство та практику його застосування, зміцнювати механізми контролю та відповідальності за порушення законодавства, а також проводити ефективну роботу з просвітницької роботи серед населення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

3. Алгоритм дій працівників підрозділів стратегічних розслідувань при виявленні та документуванні кримінальних правопорушень, вчинених шляхом зловживання владою або службовим становищем: метод. рек. / авт. Дніпро: ДДУВС, 2020. 44 с.

4. Савченко А.В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика): навч. посіб. К.: Центр учб. літ., 2016. 168 с.

Гринюк Анна Олександрівна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий консультант:

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Павловська А. А.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ДЛЯ ЗАНЯТТЯ ЖЕБРАЦТВОМ (СТ. 150-1 КК)

Часто на вулицях, вокзалах, у підземних переходах та у громадському транспорті можна побачити дітей, котрі просять милостиню, нерідко для цього використовують навіть немовлят. Вони годинами перебувають у несвідомому чи сонному стані на руках у дорослих жінок. Проте, більшість перехожих ігнорують це, подаючи жебракам гроші і таким чином заохочують таку поведінку. Варто звернути увагу, що потерпілі від

розглядуваного злочину, а саме малолітні діти, в зв'язку з певними причинами (зокрема, з огляду на їх вік, а також звертаючи увагу на те, що суб'єктами цього діяння здебільшого є їхні батьки) не можуть повідомити про факт вчинення стосовно них цього злочину [3].

Спробуємо виявити проблемні аспекти кримінальної відповідальності за використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, що передбачене ст. 150-1 Кримінального кодексу України (далі – 150-1КК України). Відповідно до статті 12 КК України, яке є кримінальним правопорушенням.

Відповідно до ст. 31 ЦК України малолітньою є особа, яка не досягла 14-річного віку [2].

Основним безпосереднім об'єктом даного кримінального правопорушення є гідність людини. Безпосереднім додатковим об'єктом може бути воля людини, її здоров'я, честь, громадська моральність тощо.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення полягає в активних діях, а саме використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Під використанням розуміється залучення дитини до певного виду діяльності на власну користь.

Вищезазначені форми використання малолітньої дитини не є вичерпними. Так, існують й інші форми суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 150-1 КК України, наприклад умисне стимулювання уразливого стану дитини дорослою особою під час її використання для заняття жебрацтвом та умисне використання предметів під час використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, наявність яких викликає розчулення в оточуючих.

Під поняттям жебрацтво, яке зазначається в ч. 1 ст. 150-1 КК України слід розуміти систематичне випрошування грошей, речей та інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб. Варто зазначити, що місце, де потерпілий випрошує гроші на кваліфікацію не впливає. Це може бути як громадське місце, так й інші території, наприклад, приватні дачі або квартири.

Так, систематичним випрошуванням грошей, розуміють такі дії, що відбулися тричі в часі, причому не важливо, у однієї чи кількох осіб дитина випрошувала гроші. Також не відіграє роль період, протягом якого мало місце жебракування, не змінює кримінально-правової оцінки вчиненого, проте, варто говорити саме про невеликий проміжок часу, коли дитина жебракує, зокрема, впродовж дня, тижня, місяця.

Суб'єктивна сторона даного кримінального правопорушення характеризується прямим умислом. Тобто винний мав усвідомлювати протиправний характер своїх дій та їх негативні наслідки.

У 2009 році обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони розглядуваного складу кримінального правопорушення було визнано мету «отримання прибутку». Проте пізніше, в 2011 році, її було виключено, оскільки суспільна небезпечність даного діяння визначається не корисливим мотивом або метою отримання прибутку, а характером дій, які вчинені щодо дитини, що негативно впливає на її фізичний і моральний розвиток. Небезпеку становлять і об'єктивні умови, в яких відбувається використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Варто зауважити, що даний момент полегшить доказування наявності ознак використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, оскільки якщо винний не отримав прибутку, але використовував малолітню дитину для заняття жебрацтвом, встановити мету неможливо.

Суб'єкт злочину спеціальний. У частині першій статті 150-1 КК України – це батьки або особи, які їх замінюють, а у частині другій статті 150-1 КК України – будь-які інші особи, крім батьків та осіб, які замінюють батьків.

До кваліфікуючих ознак кримінального правопорушення, передбаченого статтею 150-1 КК України відноситься використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, яке вчиняють: 1) стосовно чужої дитини; 2) із застосуванням насильства чи погрозою його застосування; 3) повторно; 4) особою, яка раніше вчинила один із кримінальних правопорушень, передбачених ст. 150, 303 або 304 КК України; 5) за попередньою змовою групою осіб [1].

Стверджувати зазначене вище, можна на підставах чинного законодавства, а саме: Цивільний та Сімейний кодекси України, Кримінальний кодекс України, закони України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. та «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13 січня 2005 р.

Варто відмежувати склад кримінального правопорушення, який передбачається статтею 304 КК України «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність» і статтею 150-КК України «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом». Відмінність між ними полягає у тому, що за

статтею 150-1 КК України потерпілим є малолітня особа (до 14-річного віку), а за частиною 1 статті 304 КК України – неповнолітня особа (до 18-річного віку), хоча в частині 2 статті 304 КК України вже згадується про малолітнього. Якщо за статтею 150-КК України потерпілий, унаслідок свого віку, не усвідомлює факту використання його як фактичного «знаряддя» для жебракування, а за статтею 304 КК України – усвідомлює. Також під час відмежування ознак суб'єктивної сторони статті 150-1 КК України і статті 304 КК України варто вказати на обов'язкову мету використання дитини для заняття жебрацтвом – для отримання прибутку, яка не характерна для втягнення неповнолітнього в жебрацтво [4].

Підсумовуючи, варто наголосити на тому, що конкретизація вже існуючих форм використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом сприятиме більш чіткому застосуванню положень, передбачених ст. 150-1 КК України та мінімізують суперечності у кримінальному законодавстві при кваліфікації вищевказаного злочину [5].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.

3. Постанова Пленуму Верховного суду від 27 лютого 2004 року № 2 «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text>

4. Черевко К.О. Окремі питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого статтею 150-1 Кримінального кодексу України. 2015.

5. Дегтярьова І.В. Щодо особливостей діяння, передбаченого ст. 150-1 кримінального кодексу України. *Право і безпека*. 2011. № 3. С. 229–232.